

Tortura în vizorul ombudsmanului și societății civile

În anul trecut organele procuraturii au examinat 6027 de sesizări privind pretinse acte de tortură, tratament inuman și degradant

Minorul M.V. a fost reținut de polițiști în iulie 2009, fiind audiat fără a i se explica drepturile și în lipsa avocatului, reprezentantului legal sau a pedagogului/psihologului. Băiatul susține că a fost bătut de polițiști până și-a pierdut cunoștința, trezindu-se în stradă a doua zi. Expertiza medico-legală a stabilit că adolescentul a suferit fracturi ale coastelor. Mama minorului a depus o plângere la procuratură, cerând explicații privind reținerea fiului său și solicitând anchetarea polițiștilor care l-au torturat. Văzând că răspunsul întârzie, femeia a telefonat la „linia verde” a Centrului pentru Drepturile Omului.

Avocatul parlamentar responsabil de activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii, Anatolie Munteanu, a documentat cazul, intervenind cu demersuri către procuratură să fie începută urmărirea penală pe numele polițiștilor care se fac vinovați de aplicarea rețelilor de tratament față de minor. Procuratura a admis cererea ombudsmanului și a dispus începerea urmăririi penale.

Exemplul de mai sus ilustrează elocvent cum Mecanismul Național de Prevenire a Torturii contribuie la prevenirea torturii. În iulie 2007, Parlamentul a modificat Legea cu privire la avocații parlamentari, instituind Mecanismul Național de Prevenire a Torturii în conformitate cu prevederile Protocolului Opțional al Convenției ONU împotriva torturii. Ulterior, Centrul pentru Drepturile Omului a creat un Consiliu Consultativ pentru a acorda consultanță și asistență avocaților parlamentari în exercitarea atribuțiilor lor în prevenirea torturii. Mecanismul are un șir de atribuții, principala fiind instituirea unui sistem de vizite cu scopul de a examina în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate în locurile de detenție în instituțiile penitenciare, comisariatelor de poliție, izolatoarelor de detenție provizorie, unităților militare, centrelor de plasament al imigranților sau al solicitanților de azil, instituțiilor care acordă asistență socială, medicală sau psihiatrică, școli speciale pentru minori cu devieri de comportament. Avocatul parlamentar și membrii Consiliului Consultativ sunt în drept să aleagă locurile pe care doresc să le viziteze inopinat și persoanele cu care doresc să aibă întreveneri, având acces la toate informațiile, documentele și materialele necesare pentru exercitarea atribuțiilor lor, precum și la orice informație privind tratamentul și condițiile

OMBUDSMANUL ANATOLIE MUNTEANU și reprezentanții societății civile în vizită la Penitenciarul nr.13 din Chișinău în timpul unui training

de detenție ale persoanelor private de libertate. Mai mult, ei au dreptul de a fi informați rapid atunci când se constată că un deținut a fost supus torturii, tratamentelor inumane, degradante etc. și despre cazurile de moarte violentă în instituțiile de detenție. Avocatul parlamentar și membrii Consiliului Consultativ pot sesiza instituțiile de stat pentru a efectua investigații de expertiză și de a pregăti rapoarte pe anumite subiecte, fiind în drept să fie informați, în termeni legali sau mai rapid, cu privire la măsurile luate de autoritățile competente ca urmare a sesizărilor și recomandărilor lor etc.

6027 de sesizări

Pe parcursul anului 2009, avocatul parlamentar împreună cu colaboratorii Centrului pentru Drepturile Omului și membrii Consiliului Consultativ au efectuat în repetate rânduri vizite preventive la instituțiile subordonate Ministerului Afacerilor Interne (MAI), Ministerului Justiției (MJ), Ministerului Sănătății (MS) și Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului, iar concluziile au fost incluse în Raportul cu privire la activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii. În raport se menționează că organele procuraturii au examinat în anul trecut 6027 de sesizări privind pretinse acte de tortură, tratament inuman și degradant. Numărul plângerilor a crescut considerabil comparativ cu ultimii patru ani (2005 – 1155 sesizări, 2006 – 1386 sesizări, 2007 – 1289 sesizări, 2008 – 1075 sesizări). Evenimentele din aprilie 2009 au scos în evidență fenomenul torturii și necesi-

tatea întreprinderii acțiunilor prompte și definitive în eradicarea torturii. În această perioadă, avocații parlamentari au vizitat comisariatul de poliție și Penitenciarul nr. 13 și au discutat cu 247 de persoane reținute sau arestate preventiv în urma protestelor din 7 aprilie 2009.

Ulterior, avocatul parlamentar a expediat Procuraturii Generale (PG) lista persoanelor reținute care în ziua transferului în Instituția penitenciară nr.13 din Chișinău aveau leziuni corporale (fixate și de medicii penitenciarului), cerând să stabilească circumstanțele în care persoanele au fost maltratate și să identifice și pedepsească vinovații. Anatolie Munteanu a mai solicitat PG să investigheze obiectiv cazurile de deces a trei tineri. În baza actelor de reacționare a avocaților parlamentari în urma evenimentelor din 7 aprilie 2009, organele procuraturii au dispus pornirea urmăririi penale în 14 cazuri.

Pe de altă parte, MAI a fost informat despre carențele constatate în cadrul vizitelor preventive, cum ar fi neefectuarea adecvată a examenului medical a persoanelor plasate în custodia poliției, neacordarea asistenței medicale corespunzătoare acestora pe parcursul detenției, completarea defectuoasă a registrelor, condițiile neadecvate de detenție etc. S-a mai constatat că condițiile din izolatoarele de detenție preventivă din cadrul comisariatelor de poliție nu întotdeauna corespund cerințelor necesare. În unele izolatoare din R. Moldova, celulele sunt de dimensiuni mici și acoperite cu gratii metalice dublate de o sită metalică măruntă care limitează considerabil accesul luminii naturale în celule, fără

ventilare și încălzire corespunzătoare.

Avocatul parlamentar și membrii Consiliului Consultativ recomandă autorităților R. Moldova să transfere izolatoarele de detenție preventivă din subordinea MAI în subordinea MJ și să creeze condiții adecvate de detenție în penitenciare. Așa R. Moldova își va asuma angajamentele asumate prin Protocolul Opțional al Convenției ONU împotriva torturii și va evita eventualele condamnări la CEDO.

„Proteste” în penitenciare

Situația pare a fi mai bună în cadrul instituțiilor subordonate MJ. Avocatul parlamentar a constatat că în 2009 condițiile de detenție în unele penitenciare au fost puțin îmbunătățite. Cu toate acestea nu sunt realizate prevederile Concepției reformării sistemului penitenciar, care prevede că în anul trecut urma să înceapă construcția a două case de arest moderne, ceea ce nu s-a întâmplat din lipsa de resurse financiare. Condițiile de detenție în penitenciare nu corespund cu rigorile și standardele europene, iar deținuții nu evită să-și afișeze nemulțumirea. De exemplu, comparativ cu anii precedenți, în 2009 s-a majorat considerabil numărul cazurilor de declarare a grevei foamei și cazurilor de automutilare la deținuți – 473 și, respectiv, 992 de cazuri.

Anatolie Munteanu ne-a asigurat că Centrul pentru Drepturile Omului continuă să întreprindă toate măsurile necesare, în limita competenței sale, pentru a asigura respectarea drepturilor constituționale ale cetățenilor.

Diana LUNGU

Sfatul Juristului

Ai o întrebare de ordin juridic? Nu știi unde să afli răspunsul? Sună la 22-09-96! Juristul Victor Panțiru îți va răspunde la orice întrebare în pagina ACTIV.

Întrebare: Sunt pensionară, dar lucrez în continuare în școală. Are dreptul directorul școlii să mă disponibilizeze doar pentru că sunt pensionară și să aducă în locul meu pe altcineva?

Eugenia Boronciuc, Fălești

Răspuns: Directorul școlii nu are dreptul să vă concedieze decât dacă au loc schimbări în starea de personal. Motivul că sunteți pensionară nu este temei pentru a vă disponibiliza. Iar dacă în locul dvs. va fi angajată o alta persoană, atunci se va comite o încălcare și aveți dreptul și temeiuri să atacați decizia în instanță. Răspunsul este valabil dacă aveți contract pentru o perioadă nedeterminată. Dacă aveți contract pentru o perioadă determinată, atunci până la expirarea contractului nu puteți fi disponibilizată.

Întrebare: Dacă sunt citat la poliție sau procuratură verbal, nu în scris, sunt obligat să mă prezint?

Ion Tudor, or. Chișinău

Răspuns: Citația la poliție sau la procuratură trebuie să fie doar în formă scrisă or cetățeanul trebuie să știe în calitate de ce este chemat în fața organelor de drept. Desigur, în practică, polițiștii sau procurorii folosesc citarea telefonică și o consideră o normalitate.

În lege este prevăzută citarea telefonică, dar această procedură este acceptabilă în cazul în care vorbim despre o citație repetată a uneia și aceeași persoană, care deja se cunoaște cu procurorul sau polițistul cu care discută la telefon. Dar de principiu, persoana dacă este citată verbal, are tot dreptul de a ignora citarea respectivă.

„Stop tortura!” – expoziție publică unde înveți cum să-ți aperi drepturile

Ce faci când îți se încalcă un drept sau când ești torturat? Unde să te adresezi sau cum să scrii o cerere către organele de drept? Răspunsurile la aceste întrebări le găsești la Biblioteca Publică de Drept care în parteneriat cu Asociația „Inițiativa pentru o Nouă Europă” implementează proiectul „Stop tortura!”

Proiectul are drept scop promovarea și respectarea drepturilor omului, în special a interdicției torturii, fiind realizat în cadrul Programului de Granturi Mici 2009 al proiectului „Prevenirea torturii”, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

În acest sens, în incinta Bibliotecii

Publice de Drept este susținută o expoziție publică până la 15 iulie, ce oferă acces gratuit la hotărâri și decizii CEDO împotriva Moldovei pe art. 3 „Interzicerea torturii” din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, alte instrumente internaționale și naționale.

De asemenea, utilizatorii pot obține cu titlu gratuit, atât în cadrul Bibliotecii Publice de Drept, cât și în cele cinci biblioteci-filiale ale Bibliotecii Municipale B.P.Hasdeu - Transilvania, Ovidius, Ștefan cel Mare, Târgoviște și Tîrgu-Mureș - materiale elaborate de către organizațiile și instituțiile active în domeniul prevenirii și combaterii torturii.

Tot în cadrul programului a fost elaborat portalul juridic www.stop-tortura.dejure.md care este dedicat exclusiv proiectului. Utilizatorii pot accesa oricând informații actualizate despre activitățile, evenimentele și noutăți despre proiect, precum și alte resurse utile și relevante despre interdicția torturii.

În cadrul proiectului au loc și lecții publice susținute de experți în domeniu, următoarea fiind preconizată pentru sfârșitul lunii mai, în cadrul căreia vor fi abordate aspecte ale cazurilor de tortură, ce drepturi ai dacă ești supus torturii, unde să te adresezi sau cum să scrii o cerere la CEDO.

Diana LUNGU

Ți s-au încălcat drepturile? Ai fost supus torturii sau unor tratamente sau pedepse inumane în instituțiile de detenție din R. Moldova?

Sună, între orele 8.00-20.00, la „linia verde” a Centrului pentru Drepturile Omului

0-8001-2222!

„Linia verde” este susținută de proiectul „Prevenirea torturii”, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

